Облікова картка дисертації

I. Загальні відомості

Державний обліковий номер: 0825U003880

Особливі позначки: відкрита

Дата реєстрації: 08-10-2025

Статус: Захищена

Реквізити наказу МОН / наказу закладу:

II. Відомості про здобувача

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Зімніков Олег Олександрович
2. Oleh O. Zimnikov

Кваліфікація:

Ідентифікатор ORCHID ID: Не застосовується

Вид дисертації: доктор філософії

Аспірантура/Докторантура: так

Шифр наукової спеціальності: 011

Назва наукової спеціальності: Освітні, педагогічні науки

Галузь / галузі знань: освіта

Освітньо-наукова програма зі спеціальності: Освітні, педагогічні науки

Дата захисту: 09-10-2025

Спеціальність за освітою: Озброєння та військова техніка

Місце роботи здобувача: Військовий інститут танкових військ Національного технічного університету "Харківський політехнічний інститут"

Код за ЄДРПОУ: 07905262

Місцезнаходження: вул. Полтавський шлях, Харків, Харківський р-н., 61098, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство оборони України

Ідентифікатор ROR:

Сектор науки: Галузевий

III. Відомості про організацію, де відбувся захист

Шифр спеціалізованої вченої ради (разової спеціалізованої вченої ради): PhD 10846

Повне найменування юридичної особи: Український державний університет імені Михайла Драгоманова

Код за ЄДРПОУ: 44807628

Місцезнаходження: вул. Пирогова, Київ, 01030, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство освіти і науки України

Ідентифікатор ROR:

Сектор науки: Університетський

IV. Відомості про підприємство, установу, організацію, в якій було виконано дисертацію

Повне найменування юридичної особи: Український державний університет імені Михайла Драгоманова

Код за ЄДРПОУ: 44807628

Місцезнаходження: вул. Пирогова, Київ, 01030, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство освіти і науки України

Ідентифікатор ROR:

Сектор науки: Університетський

V. Відомості про дисертацію

Мова дисертації: Українська

Коди тематичних рубрик: 77.03, 78.01.45

Тема дисертації:

1. Формування стресостійкості курсантів засобами спортивних ігор у процесі фізичного виховання в умовах воєнного стану

2. Formation of cadets' stress resilience through sports games in the process of their physical education under martial law

Реферат:

1. У дисертаційній роботі розв'язане актуальне наукове та прикладне завдання у педагогічній теорії та практиці щодо формування стресостійкості курсантів засобами рухової активності, зокрема спортивними іграми, під час навчально-бойової діяльності в умовах воєнного стану. Повномасштабна війна, яка триває уже більше трьох років, супроводжується дією стрес-чинників та негативно відображається як на показниках фізичного, так і психоемоційного стану військовослужбовців усіх військових спеціальностей. Стрес-чинники

несуть загрозу життю військовослужбовців, негативно впливають на стан їхнього психічного і соматичного здоров'я, знижують ефективність навчально-бойової діяльності або призводять до її зриву. Стрес запускає своєрідну ланцюгову реакцію, що в свою чергу викликає ряд характерних психосоматичних симптомів. Серед основних напрямків боротьби зі стресом під час війни, формування стресостійкості та уникнення його негативних наслідків важливе місце займає рухова активність. Фізичні вправи вважаються одним із немедикаментозних методів самозаспокоєння, зниження в організмі рівня кортизолу (гормону стресу), стимулювання вироблення ендорфінів – нейромедіаторів, які є природними знеболювальними засобами та відповідають за покращення настрою. Одним із найбільш ефективних видів рухової активності, особливо серед курсантів, у розв'язанні вищезазначеної проблеми є спортивні ігри. Військові фахівці країн НАТО розглядають спортивні ігри як засіб підвищення стійкості особового складу до впливу бойового стресу, зміцнення дисципліни та згуртованості підрозділів (робота в 3 команді), зняття психоемоційного напруження, зміцнення здоров'я та підвищення мотивації до регулярної рухової активності. Актуальність означеної проблеми та її недостатня розробленість у сучасній педагогічній теорії та практиці зумовили вибір теми дослідження. Мета дослідження – розробити, обґрунтувати та експериментально перевірити методику формування стресостійкості курсантів засобами спортивних ігор у процесі фізичного виховання в умовах воєнного стану. Завдання дослідження: 1) вивчити теоретичні засади формування стресостійкості курсантів засобами спортивних ігор у процесі фізичного виховання в умовах воєнного стану; 2) дослідити зміни у показниках психічного та фізичного здоров'я військовослужбовців під дією стрес-чинників, а також розкрити особливості прояву симптомів стресу під час виконання завдань навчально-бойової діяльності в умовах воєнного стану; 3) здійснити порівняльний аналіз показників психічного та фізичного здоров'я курсантів під час занять спортивними іграми та іншими видами рухової активності, а також охарактеризувати мотиваційно-ціннісні орієнтири курсантів щодо застосування спортивних ігор для формування стресостійкості та відновлення їх фізичного й психоемоційного стану; 4) розробити методику формування стресостійкості курсантів засобами спортивних ігор у процесі фізичного виховання в умовах воєнного стану, обґрунтувати критерії її оцінювання та експериментально дослідити її результативність. Об'єкт дослідження – освітній процес фізичного виховання курсантів вищих військових начальних закладів. Предмет дослідження – зміст, форми, методи і засоби формування стресостійкості курсантів засобами спортивних ігор у процесі фізичного виховання в умовах воєнного стану. Наукова новизна одержаних результатів полягає в тому, що: вперше: обґрунтовано та розроблено методику формування стресостійкості курсантів засобами спортивних ігор у процесі фізичного виховання в умовах воєнного стану, провідна ідея якої полягає у диференціації ігрових амплуа курсантів з урахуванням їх індивідуально-психологічних властивостей (темпераменту, 4 характеру, спрямованості особистості) у ході проведення спортивних ігор (футбол, волейбол, баскетбол) під час різних форм фізичного виховання; обґрунтовано критерії дослідження результативності методики формування стресостійкості курсантів засобами спортивних ігор у процесі фізичного виховання в умовах воєнного стану (когнітивний, емоційний, поведінковий, психологічний та фізіологічний); удосконалено: процес формування стресостійкості та відновлення фізичного й психоемоційного стану курсантів під час навчально-бойової діяльності засобами спортивних ігор, що передбачає диференціацію ігрових амплуа курсантів у спортивних іграх з урахуванням їх індивідуально-психологічних властивостей; подальшого розвитку набули питання впливу негативних стрес-чинників навчально-бойової діяльності на рівень психічного та фізичного здоров'я військовослужбовців, особливостей прояву соматичних та психологічних симптомів стресу у курсантів та офіцерів, питання ефективності різних видів рухової активності у формуванні стресостійкості курсантів, а також питання мотивації курсантів до застосування спортивних ігор для формування їх стресостійкості та відновлення фізичного й психоемоційного стану.

2. The dissertation solves an urgent scientific and applied problem in the pedagogical theory and practice of forming cadets' stress resilience through motor activity, particularly sports games, during their educational training and combat activities under martial law. The full-scale war, which has been going on for more than three years, is accompanied by the action of stressors and negatively affects both the physical and psycho-emotional

state of servicemembers of all military specialties. Stressors pose a threat to the lives of servicemembers, negatively affect their mental and somatic health, reduce the effectiveness of educational training and combat activities, or lead to their disruption. Stress triggers a kind of chain reaction, which in turn causes a number of characteristic psychosomatic symptoms. Motor activity occupies an important place among the main areas of combating stress during war, building stress resilience, and avoiding its negative consequences. Exercise is considered one of the non-drug methods of self-soothing, reducing the level of cortisol (stress hormone) in the body, stimulating the production of endorphins i. e. neurotransmitters that are natural painkillers and are responsible for improving mood. In solving the above problem, sports games are one of the most effective types of motor activity, especially among cadets. NATO military experts consider sports games to increase personnel's resilience to combat stress, strengthen discipline and unit cohesion (teamwork), relieve psycho-emotional 7 tension, promote health, and increase motivation for regular motor activity. The relevance of this problem and its insufficient development in modern pedagogical theory and practice stipulated the choice of the research topic. The research aims to develop, substantiate, and experimentally test the methodology for forming cadets' stress resilience through sports games as part of their physical education under martial law. Research objectives are: 1) to study the theoretical foundations of the formation of cadets' stress resilience through sports games in the process of their physical education under martial law; 2) to study changes in the indicators of mental and physical health of servicemembers under the influence of stressors, as well as to reveal the peculiarities of stress symptoms manifestation during the performance of tasks of educational training and combat activities under martial law; 3) to carry out a comparative analysis of indicators of cadets' mental and physical health during sports games and other types of motor activity, and as well as to characterize the motivational and value orientations of cadets in the use of sports games for the formation of stress resilience and restoration of their physical and psycho-emotional state; 4) to develop a methodology for the formation of cadets' stress resilience through sports games in the process of their physical education under martial law and substantiate the criteria for its evaluation and experimentally study its effectiveness. The research object is the academic training process of physical education of cadets at higher military educational institutions. The research subject is the content, forms, methods, and means of forming cadets' stress resilience through sports games in the process of their physical education under martial law. The scientific novelty of the obtained results is that: for the first time: the methodology for forming cadets' stress resilience through sports games in the process of their physical education under martial law has been substantiated and developed, the leading idea of which is to differentiate the game roles of cadets, taking into account their individual psychological peculiarities (temperament, character, personality orientation) during sports games (football, volleyball, 8 basketball) in various forms of physical education; the criteria for studying the effectiveness of the methodology for forming cadets' stress resilience through sports games in the process of their physical education under martial law (cognitive, emotional, behavioral, psychological and physiological) have been substantiated; the research improved: the process of forming stress resilience and restoring the physical and psycho-emotional state of cadets during their educational training and combat activities through sports games, which involves differentiation of cadets' game roles in sports games, taking into account their individual psychological peculiarities; the issues of the impact of negative stressors of educational training and combat activities on the level of mental and physical health of servicemembers, the peculiarities of somatic and psychological stress symptoms manifestation in cadets and officers

Державний реєстраційний номер ДіР:

Пріоритетний напрям розвитку науки і техніки: Фундаментальні наукові дослідження з найбільш важливих проблем розвитку науково-технічного, соціально-економічного, суспільно-політичного, людського потенціалу для забезпечення конкурентоспроможності України у світі та сталого розвитку суспільства і держави

Стратегічний пріоритетний напрям інноваційної діяльності: Не застосовується

Підсумки дослідження: Нове вирішення актуального наукового завдання

Публікації:

- 1. Hunchenko V., Mishyn M., Yuriev S., Babaiev Yu., Ishchenko Ye., Khachatryan A., Zonov O., Ivakin T., Zimnikov O., Komar I., Borzilo O. (2025). A study on the psychological qualities of military personnel in technical support units based on the implementation of an automated control system program for the process of special physical training. Journal of Physical Education and Sport, 25(1), 30–37. doi: 10.7752/jpes.2025.01004 (дата звернення: 21.02.2025). (міжнародне видання, що входить до наукометричної бази Scopus).
- 2. Yahodzinskyi V., Khlibovych I., Babaiev Yu., Mykhniuk O., Barkovskyi D., Rodionov M., Zimnikov O. (2022). Health-improving effect of engagement in different types of motor activities for cadets of higher military educational institutions. Acta Balneologica, 5(171), 484–489. doi: 10.36740/ABAL202205119 (дата звернення: 12.02.2024). (міжнародне видання, що входить до наукометричної бази Web of Science).
- 3. Okhrimenko I., Lyakhova N., Nagaynik T., Zimnikov O., Prontenko V. (2022). Emergency pre-medical care on the battlefield as a critical point to saving the life of the wounded. Emergency Medical Service, 3, 150–154. doi: 10.36740/EmeMS202203102. (дата звернення: 12.02.2024). (міжнародне видання, що входить до наукометричної бази Index Copernicus).
- 4. Зімніков О. О. Динаміка показників психоемоційного стану курсантів у процесі навчально-бойової діяльності // Науковий часопис Українського державного університету імені Михайла Драгоманова. Серія № 15 : Науково-педагогічні проблеми фізичної культури (фізична культура і спорт). 2024. Вип. 8 (181) 24. С. 83–86. doi: https://doi.org/10.31392/UDU-nc.series15.2024.8(181).15.
- 5. Зімніков О. О. Рівень стресу та його ознаки у курсантів та офіцерів у процесі виконання завдань навчально-бойової діяльності в умовах воєнного стану // Науковий часопис Українського державного університету імені Михайла Драгоманова. Серія № 15 : Науково-педагогічні проблеми фізичної 11 культури (фізична культура і спорт). 2025. Вип. 2 (187) 25. С. 93–97. doi: https://doi.org/10.31392/UDU-nc.series15.2025.02(187).17.
- 6. Зімніков О. О., Ягодзінський В. П., Нікітін А. М., Костюшко І. А., Стоянов Р. В., Сидорчук В. В., Романченко Д. Ю., Стасюк В. М., Козлов С. В. Динаміка показників фізичного та психоемоційного стану курсантів у процесі занять спортивними іграми // Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова. Серія № 15 : Науково-педагогічні проблеми фізичної культури (фізична культура і спорт). 2023. Вип. 12 (172) 23. С. 92–95. doi: 10.31392/UDU-nc.series15.2023.12(172).17.
- 7. Юр'єв С. О., Зонов О. В., Цепляєв Ю. В., Большаков О. О., Гунченко В. О., Бабаєв Ю. Г., Зімніков О. О. Динаміка фізичної підготовленості курсантів упродовж польових виходів // Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова. Серія № 15 : Науково-педагогічні проблеми фізичної культури (фізична культура і спорт). 2022. Вип. 9 (154) 22. С. 127–131. doi: 10.31392/NPU-nc.series15.2022.9(154).28

Наукова (науково-технічна) продукція:

Соціально-економічна спрямованість:

Охоронні документи на ОПІВ:

Впровадження результатів дисертації: Впроваджено

Зв'язок з науковими темами:

VI. Відомості про наукового керівника/керівників (консультанта)

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Юр'єв Станіслав Олегович

2. Stanislav O. Yuriev

Кваліфікація: к.пед.н., доцент, 13.00.01

Ідентифікатор ORCHID ID: 0000-0002-9498-4316

Додаткова інформація: https://www.scopus.com/authid/detail.uri?authorId=57222992155

Повне найменування юридичної особи: Військовий інститут танкових військ Національного технічного університету "Харківський політехнічний інститут"

Код за ЄДРПОУ: 07905262

Місцезнаходження: вул. Полтавський шлях, Харків, Харківський р-н., 61098, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство оборони України

Ідентифікатор ROR:

Сектор науки: Галузевий

VII. Відомості про офіційних опонентів та рецензентів

Офіційні опоненти

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Пронтенко Костянтин Віталійович
2. Kostiantyn Prontenko

Кваліфікація: д.пед.н., професор, 13.00.02

Ідентифікатор ORCHID ID: 0000-0002-0588-8753

Додаткова інформація: https://scholar.google.com.ua/citations?hl=ru&user=Xgv9FbQAAAAJ; https://www.scopus.com/authid/detail.uri?authorId=57200180679; https://www.webofscience.com/wos/author/record/AAF-2323-2019

Повне найменування юридичної особи: Житомирський військовий інститут імені С. П. Корольова

Код за ЄДРПОУ: 08183359

Місцезнаходження: проспект Миру, буд. 22, Житомир, Житомирський р-н., 10004, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство оборони України

Ідентифікатор ROR:

Сектор науки: Університетський

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Сембрат Сергій Васильович
2. Sergeiy Sembrat

Кваліфікація: к. фіз.вих, доцент, 24.00.02

Ідентифікатор ORCHID ID: Не застосовується

Додаткова інформація:

Повне найменування юридичної особи: Університет Григорія Сковороди в Переяславі

Код за ЄДРПОУ: 04543387

Місцезнаходження: вул. Сухомлинського, Переяслав, Переяслав-Хмельницький р-н., 08401, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство освіти і науки України

Ідентифікатор ROR:

Сектор науки: Університетський

Рецензенти

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Дьоміна Жанна Геннадіївна
2. Zhanna G. Domina

Кваліфікація: к.пед.н., професор, 13.00.02

Ідентифікатор ORCHID ID: 0000-0002-8315-6590

Додаткова інформація: https://scholar.google.com.ua/citations?hl=uk&user=ru6bm_wAAAAJ; https://www.scopus.com/authid/detail.uri?authorId=57216396079

Повне найменування юридичної особи: Український державний університет імені Михайла Драгоманова

Код за ЄДРПОУ: 44807628

Місцезнаходження: вул. Пирогова, Київ, 01030, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство освіти і науки України

Ідентифікатор ROR:

Сектор науки: Університетський

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Білик Валентина Григорівна
2. Valentyna H. Bilyk

Кваліфікація: д.пед.н., професор, 13.00.04

Ідентифікатор ORCHID ID: 0000-0002-6860-7728

Додаткова інформація: https://scholar.google.com.ua/citations?user=3vOm02UAAAAJ&hl=ru; https://www.scopus.com/authid/detail.uri?authorId=57221967671; https://www.webofscience.com/wos/author/record/2151478

Повне найменування юридичної особи: Український державний університет імені Михайла Драгоманова

Код за ЄДРПОУ: 44807628

Місцезнаходження: вул. Пирогова, Київ, 01030, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство освіти і науки України

Ідентифікатор ROR:

Сектор науки: Університетський

VIII. Заключні відомості

Власне Прізвище Ім'я По-батькові голови ради	Тимошенко Олексій Валерійович
Власне Прізвище Ім'я По-батькові головуючого на засіданні	Тимошенко Олексій Валерійович
Відповідальний за підготовку облікових документів	Кліваденко Наталія Іванівна
Реєстратор	Юрченко Тетяна Анатоліївна
Керівник відділу УкрІНТЕІ, що є відповідальним за реєстрацію наукової діяльності	Юрченко Тетяна Анатоліївна